

EURONETLANG

S'est concruidu in Bretagna su progetu Euronetlang de Legautonomielocali e a su cale at pigadu parte sa Comuna de Orosei. In Orosei bi fiat istadu su de unu eventos dae su tema "Istòria, Cultura e Limba". S'addòbiu brètone, che a su sardu, at ospitadu sas 15 delegatziones de sas amministratziones comunales europeas, sos referentes iscientificos issoro e sos operadores de sas limbas regionales: sarda, arberesche, croata, otzitana, brètone. Su tema fiat "Maneras e fainas pro promòvere sas limbas de minoria: mègius pràticas in Europa" e s'addòbiu s'est realizadu dae su 15 a su 18 de martzu intra Chateaufneuf du Foau e Spézet (Finistèrre). E de sas maneras mègius s'est faeddadu, sas mègius pràticas de tzitadinàntzia ativa, regionale e europea, boghende a campu totus sas fainas de una polìtica linguistica chi ponet sas limbas regionales in un'istatus de limba normale, che a su frantzesu, s'inglesu, s'italianu e àteras limbas e egèmones. Una minoràntzia chi s'est fata "dominante", ca gai dae pustis sa de duas gherras mundiales, su pòpulu suo at detzididu dae bassu, de infruire pro mèdiu de grustos, sòtzios, iscolas, istitutziones, in subra de s'ùnica leva chi podiat dare a sa limba e a sa cultura brètone sa dignidade, sa balia e su potentziamentu suos. Custa leva est sa classe politica chi dae tando in Bretagna at cumpresu e afrantzadu 'sidea e sa pràtica, pro sa cale ebbia investende in sas resursas locales e in su patrimoniu materiale e immateriale, sa Bretagna aiat pòrtzidu e at realizadu sas miras suas in matèria de afermatzione linguistica, culturale, econòmica, sotziale e politica, dande balia e cuncambiende sas resursas suas. Non faeddos ma fatos, intra custos, su Sìndigu de Chateaufneuf du foau chi contat cantu s'amministratzione comunale e regionale at investidu in s'agricoltura, in sa pisca in sa cultura. Pro fàghere una pariga de nùmeros, in una bidda de 3500 ànimas che a sa Comuna Brètone in su dipartimentu de su Finistèrre, un'impresa agroalimentare dat traballu a 800 operajos, una de

salmone a 300, sa cultura a sa parte manna de sa gente, pro sikhire cun àteros servìtzios. E totu custu ispiegadu in un'iscola plurilinguas, in ue su brètone est imparadu che a su frantzesu. S'iscritore Brètone Yann Moulin, at sikhidu faeddende de sas violèntzias psicològicas e físicas chi at dèpidu patire chie faeddaiat in brètone in iscola, non connoschende, tando, peruna àtera limba. Punitziones e pressiones culturales chi ant fatu pònner sa limba de sa mama a un'ala, a sa matessi manera che a su sardu, cando in sos annos '70 babbos e mamas non faeddaiant prus sa limba issoro cun su fedu. Est ebbia cun s'iscola, sos mèdias, sa ràdio, sa televisione, s'editoria, sa toponomàstica, sas atividades culturales e mescamente commertziales, chi s'est pòrtzidu amparare e torrare a bogare a campu e ispainare sa limba brètone in Bretagna e in su mundu. "Isco bene" at naradu s'iscritore brètone "chi sa deprivatzione de sa limba e de sa cultura, est esperièntzia a cumone pro sas minorias chi sunt inoghe, ma semus paris pro pònner in parte, nos agiudare a pare e cuncambiare sas mègius fainas e sas mègius atziones e de amparu". S'addòbiu de s'incras s'est fatu in unu tzentru culturale de sa bidda, bi nd'ant a su nentzi tres, chi ospitant cunferèntzias, cunvegnos, addòbios a livellu literàriu, políticu, econòmicu, musicale, de ballos e cantos e artes. S'addòbiu at bidu sa presèntzia de s'operadore de s'Ofis ar brezhoneg (ufitziu de sa limba brètone) e de s'onorèvole Mariyvonne Blondin, Senadora de su Finistère e Vitze Presidente de sos affàrios culturales a su Cussìgiu Generale e membru de sa Commissione Europea, delegada pro Cultura e Comunicatzione bènnida dae Parigi pro addobiare sas delegatziones e ispiegare sas maneras e sas fainas chi sa classe política ponet a disponimentu. Su delegadu de s'ufitziu de sa limba brètone in s'interventu suo: *Ar brezhoneg : orin, stad a vremañ, dazont* (Sa limba Brètone: orìgine, istadu de oe, imbeniente), at ispiegadu su traballu de s'ufitziu e de sa política linguistica mandada a in antis paris cun su Cussìgiu Regionale, dae sa formatzione de maistros noos, pro s'iscola e s'universidade, a sa toponomàstica, a sos mèdias, a sas atividades commertziales, non b'at logu in ue sa limba brètone, non siat a pare cun sa limba frantzesa gràtzias a su traballu de s'ufitziu. Custu traballu no est voluntàriu ma istituzionale e istituzionalizadu, pròpriu gràtzias, no a finantziamentos anuales de progetos a cantros, isporàdicos, precàrios e distacados dae su restu de sa sotziedade e dae sas istituziones, ma gràtzias a unu sèberu políticu pretzisu de su Cussìgiu Regionale chi programmat dae semper, comente at ispiegadu sa Senadora, pro mèdiu de s'assessoradu a sa limba, distintu dae s'assessoradu a sa cultura, una política linguistica e culturale orgànica, istruturada no ebbai pro mèdiu de su bilàntziu issoro, ma puru pro mèdiu de su PRS e de sos finantziamentos comunitàrios. Sos sèberos? Meda simples: in Bretagna b'ant tres castas de iscola pùblicas e privadas, (ma in Frantza s'istadu est làicu e finàntziat ebbia s'iscola pùblica, sa privada est pagada dae chie nd'usufruit). Duncas tres castas de iscola: s'iscola frantzesa, s'iscola bilingue (frantzesa e brètone) e s'iscola Diwan (iscola brètone cun sa manera de immersione totale) in ue benint imparadas sas limbis ispetzificadas, dae s'asilu nidu a s'Universidade. Ufitziu de sa limba brètone chi format cada die e a cada casione, maistros noos, pro iscolas e Universidades, e chie istudiat su brètone usufruit de un'assegnu de formatzione. Una borta formados intrant in sas iscolas pùblicas bilimbis a imparare a sos dischentes su brètone, a pustis de tres annos b'abarrant de ruolu e seberant si sikhire a fàghere bretone o frantzesu. A sikhire sa formatzione pro sos mannos. Si sikhit galu cun sa toponomàstica, impresas, sòtzios, istituziones, audiobisivos, tzentros ricreativos, tecnologias noas, internet (wikipedia esistit puru in brètone), documentos amministrativos e totu sa bida pùblica e privada est investida, faeddat e isciet in brètone. S'addòbiu brètone s'est concruidu cun sa presentada de su situ www.euronetlang.eu, fata dae Paola Manca referente legautonomie e Pierpaolo Sagone responsabile pro su situ. Su situ rapresentat sa continuidade de su progetu e de sa rete chi at dadu frutos mannos" deccarat sa responsabile de legautonomie. "Una política linguistica e culturale chi sa classe política sarda diat a pòdere pònner in pratica dae cras, bidu chi tenet totus sos istrumentos legislativos regionales,

natzionales, europeos” de crarat Joyce Mattu referente iscientifica pro sa Comuna de Orosei. “Sa Bretagna nos dat letzione de tziviltade”, de crarat su Sìndigu de Orosei Franco Mula.
Pro connòschere su progetu www.euronetlang.eu